

BÓDÁS JÁNOS: MAI PRÉDIKÁTOR

Ha „papköltő”-ről hall az ember, akaratlanul is a kenetteljes szólamok fűzfapoétizmusára gondol. És joggal, mert a „papköltők” — ritka kivételtől eltekintve — kívül esnek az irodalom határain. Az igazi lírával szemben a szavalásra szánt versek avas dilettantizmusát képviselik.

Bódás János a ritka kivételek közé tartozik. Felszabadulás előtti öt köteténél is jobban igazolja ezt a Magvető kiadásában most megjelent „*Mai prédikátor*” című kötete, amely csaknem négy évtized költői terméséből ad ízelítőt.

Bódás tipikus vidéki költő. A Fejér megyei Tác községben született 1905-ben. A Petőfi emléket híven ápoló híres pápai kollégiumban és teológián diákoskodott 12 évig. Utána 10 évig Szombathelyen, 1939 óta pedig Székesfehérváron református lelkész. Még diákkorában, Pápán kezdett verselni, és itt jelent meg 1926-ban első kötete is. Itt ismerkedett meg Erdélyi Józseffel, aki az izmusokkal szemben Petőfi örökségét, a népdalszerű könnyedséget, a világos, érzékletes képekkel való kifejezést hozza vissza a magyar költészetbe. Ezt az utat kezdi járni Bódás is. Forma, tartalom és belső hevület tekintetében egyaránt Erdélyi Józseféhez áll legközelebb költészete. Kiegyensúlyozottabb egyénisége azonban megóvta azoktól a buktatóktól, amelyekbe Erdélyi a nehéz években beletévedt. Sőt, Bódás éppen a sok iszonyatot hozó évek alatt vált ösztönös népfiből tudatos, a társadalmi élet nagy kérdéseiben határozottan állást foglaló közösségi költővé.

Költészetének fő jellemzője a néppel, a parasztsággal, és a természettel való összeforrottsága. A nép nyelvét, érzés- és gondolatvilágát teszi költészete alapjává. A gyermekkori sóvárgások megvalósulását jelentő „úri” életből visszavágyódik a paraszti egyszerűség természetes szabadságába, és lelke még ma is faluja határában, a bodzabokrok, katángok és útifüvek, a természet szegényei közt kalandozik és szárnyal, az emlékek mellé gyűjti az új élményt, fűrkészi a vágyakat és álmokat, hogy költészetté varázsolja.

Egyik korai, még 1928-ban írt versében az igazi forradalmár hevülete izzik, de mégse lesz forradalmár, csak magános lázongó, aki látja és kimondja

*Urak földje e föld, urak országa.
góg, tivornya és kékvér öntudat.*

S a sivár korban, bár „Mint kelevény lobosodik megérve a mondanivaló”, vállaln öt gyereke gondjával, kényszeredetten vállalja a „gyáva költő” magatartását, „s ravaszul annyit mondok, amennyi mondható.” De amennyi mondható papi megkötöttségei közt, azt kimondja.

Mikor a háború kitör, nem az öldöklésre buzdít, hanem a munkára.

*Akármi jön, ne féljeteK,
csak szántsatok és vesseteK,
szeresseteK és szüljeteK,
a jövőre készüljeteK.*

A háború alatt születik egész kötetének egyik legkiemelkedőbb, legművészebb verse, az „Egy pillanat”, melyben Székesfehérvár bombázásának egy pillanatába összesűrítve megrázó erővel tudja érzékeltetni a háború öt esztendejének minden borzalmát.

A felszabadulás után éber, figyelő szemmel néz körül, és hamarosan meggyőződéssel vallja:

*álljak magasztcs eszmék
zúgó léghuzatába!
Szelek, lázítatok,
viharok, szítsatok,
nagy elvek, igazságok,
ti lobogtassatok!*

Nyiltan kimondja azt is, milyen elvek és igazságok lobogtatják.

*s szeresd e népet, mely ölében
egy újszülött országot ringat,
féltsd, óvd és küzdj, hogy ne vihessék
vágóhídra a fiainkat,
s kívánj elnyomott millióknak
szabadságot, hol erre várnak,
sikert a tervnek, szorgalomnak,
s igazi békét a világnak.*

S ezt akárcsak Bornemissza és a többi prédikátor ősök, belső kényszerből vallja, mert ha nem vallaná,

*békében élhetnék én
mindenkivel régen,
... csak éppen önmagammal
nem lenne békességem.*

A társadalmi felelősség mellett Bódás másik fő ereje a természettel való összefonódása. A természet nemcsak természetfestő verseiben van jelen, hanem átszővi egész költészetét. Bármiről ír, képeit és hasonlatait a természet jelenléte teszi érzékletessé és szemléletessé. Pl. az éj nagy lomha kotló. A harangozó feji a tornyot, az édes hangok megítatják a falut és a tájat stb., stb.

Külön színfoltot jelentenek költészetében egészséges népi humort sugárzó versei, mint pl. a „Kecske”, a „Vakarózni jó”, vagy az „Ördögputli”. Kár, hogy ezekből kevés került a kötetbe.

Vallásos verseit is a prédikátorok hangjához hasonló népi nyersség, a kegyeskedők szemében már-már pogánykodásnak tűnhető kemény szókimondás teszi értékesé. Egyik legmegkapóbb verse „A karácsonyi Jézushoz”, melyben egy kisgyermek ilyen hangvétellel kérdegeti Jézust:

*Hát zöld egrest ettél-e
egészséged vesztére?
Fáról sokszor estél-e?
Kék foltokkal rakva hányszor
értél haza estére?*

A „Szamarak himnusza” is a protestáns népi hitvilág már-már profánnak tűnő hangján mondja

*hogya dicsérhet virág és madár,
s a kétlábú képmutatók hada,
tán a mi szavunk is Hozzád talál.*

Ilyen bátor hangvételű, tiszta csengésű, egyenletesen ívelő költészetet, a nép nyelvéből és képzeletvilágából merítő, céljaival és vágyaival azonosuló markáns, erőteljes költőt tár elénk a „Mai prédikátor”. Olyan költőt, aki a múltban — papi megkötöttségei ellenére is — dacosan lázongott. Ma pedig — papi megkötöttségei ellenére is — bátran, teljes szívvel szolgálja az új világot, a béke és a szocializmus ügyét. Kötete bizonyítja, hogy egyike legjelentősebb vidéki költőinknek, s méltó utóda a hajdani prédikátor ősöknek.

Könczöl Imre

URBÁN ERNŐ: A NAGY KALAND

„A nagy kaland” a Dunai Cement- és Mészmű építkezésén született, ahol a legkülönbözőbb építőanyagok az író szemeláttára, a tervező gondolat és sok-sok munkáskéz parancsára álltak össze szerves egésszé. Vajon nem az egymásnak feszülve felmagasodó falak, beton pilonok és fémszerkezet látványa adta-e a gondolatot a mű kompozíciójához? Urbán is heterogén anyagokat használ regénye építéséhez. Könyvének vázát hármas ívű boltozat alkotja.

Vegyük elsőnek azt, hogy az író noha csak harmadik személyben, jelen van a könyvben: jól megtermett, fekete bajuszú, kicsit mackós járású férfi — Gógán Barnának hívják — „vizslat, szamukál” már fél eszten-deje az építkezésen. Még akik testi

valóságában sohasem látták (pedig de tengernyi emberrel találkozhatott, beszélgethetett ez a szenvedélyes országjáró), azok is ráismernek benne Urbán Ernőre. Kicsit idősebb ugyan a hajdani alteregónál, a „Pirkadás” Biczó Andrásánál, de az ő útját folytatja. Bátor vállalni „a hamaróság vádját és veszélyét”, hogy tudósítson a máról. Ám saját szavaihoz sietünk hozzátenni: magas szintű és érzellemmel átfűtött tudatossága, emberiművészi hűsége túlszegítik őt a merész feladatvállalásból adódó legnagyobb buktatókon. Most sem kisebb igénnyel ment az építkezésre, mint ezt az egyszer már mottóul választott Móricz Zsigmond idézettel vallotta: „Én azt hiszem, minél nagyobb egy író, annál nagyobb köte-